

Suzana PERAN (ur.), *Novinarstvo pred izazovom Radosne vijesti. Uloga i mjesto katoličkih medija u Crkvi i u društvu, Hrvatsko društvo katoličkih novinara – Teovizija, Zagreb, 2018., 88 str.*

Sedam izlaganja održanih u različitim prigodama u organizaciji Hrvatskoga društva katoličkih novinara (HDKN) raznolik su i vrlo vrijedan mozaik o zbilji katoličkih medija u hrvatskom društvu, a ukoričen u njihov prvi zbornik. Taj međunarodni zbornik uredila je predsjednica HDKN-a dr. sc. Suzana Peran, kako sama u svojoj uvodnoj riječi kaže, uoči »30. godišnjice udruživanja novinara, urednika, profesora novinarstva i izdavača koji su djelovali u katoličkim glasilima na području nekadašnje države« (5). Uz svaki prilog navedena je prigoda u kojoj je predavanje održano, a onda na temelju toga nastao i prilog za Zbornik. Svojom raznolikošću prilozima su poput svojevrsnog kaleidoskopa čija ogledalca pod različitim kutovima odražavaju zrake svjetlosti složene zbilje hrvatskog društva od kraja 1980-ih naovamo i sučeljavanja katoličkih medija s njom. Vrijednost takva mozaika i kaleidoskopskog prikaza je utoliko veća što je veći protok vremena i ubrzaniji razvitak preobrazbe sredstava društvenog priopćavanja. Od nekad osnovnog oblika novinskog tiska do suvremenoga digitalnog doba i internet-skih bespuća, objavljivanja i učitavanja tekstova i slika jednim klikom miša epohalni su rasponi, a u svojoj se preobrazbi daju sabiti u čovjekov kraći život-

ni vijek. Tu zgusnutost promjena i dalekosežnost njihovih učinaka održavaju i neki od priloga Zbornika, koji su se bavili oslikavanjem promjena u društvu i ucjepljivanjem katoličkih medija u nju.

Vrijednost Zbornika je i u bilježenju događanja koja se, nakon znatnog protoka vremena nekako doimaju sama po sebi razumljiva, ali je u vrijeme njihova odvijanja trebalo ne samo proročkoga duha za njihovo sagledavanje i predviđanje nego u onom društvenom, pa i crkvenom, okruženju i hrabrosti upustiti se u njihovo ostvarivanje. Uvide u to daje prvi u nizu priloga (7–14), onaj dr. sc. Mirka Jurja Mataušića, inicijatora i provoditelja temeljnih događanja u buđenju svijesti o potrebi razvitka i institucionaliziranja katoličkih medija u nas i osposobljavanja djelatnika u njima, što je činio i kao prvi predsjednik najprije Društva katoličkih novinara, a potom HDKN-a. Čak i oni koji su bili na ovaj ili onaj način sudionici tih događanja i promatrali ih, izblizega ili izdaljega, iznenadit će se nekim podacima koji su izbljedjeli iz sjećanja, ali ih je fra Mirkovo pero vjerno zadržalo i sačuvalo od zaborava. Tu se pokazuje istinitost one stare latinske »*verba volant, scripta manent* – riječi lete, zapisano ostaje«. Taj zapis možemo čitati i kao poziv onom još preostalom dijelu sudioni-

ka tih događanja, preostalom jer je žalost puno njih već u nebeskoj stvarnosti, da svojim zapisima ostave trag sjećanja i svjedočanstvo o posebnosti situacije oživljavanja katoličkih medija u vremenu propadanja komunističkoga društvenog uređenja i prijelaza u demokratsko uređenje i nastajanje samostalne hrvatske države.

Tim se i takvim društvenim promjenama nezaustavljivo i neumoljivo otvarala nova agora, ili bolje reći cijeli niz novih agora, kao javnih, otvorenih prostora za iznošenje mišljenja i uključivanje u rasprave, čemu su se vjernici tek trebali učiti, nakon dugoga vremena nametnute im šutnje i uskrate javnog djelovanja u kršćanskome duhu. Prilog dr. sc. Špire Marasovića, polazeći od pitanja o specifičnosti vjerskog djelovanja, znalački pozicionira vjersko novinarstvo u suvremenu hrvatsku zbilju, promišljajući prije svega odnos vjerskog i crkvenog novinarstva (15–27). Svjestan je složenosti i izazovnosti suvremenoga političko-gospodarstvenog trenutka u Hrvatskoj o kojem bi se mogle, kako kaže, »pisati knjige i knjige, i to ne samo iz jedne struke, nego multidisciplinarno« (17), a on je to i činio, posebice u svojim trima zapaženim knjigama (*Demos ante portas*, 2002; *Društvo i Bog*; 2006. i *Kršćanska društvena svijest*, 2010., sve tri u Splitu u izdanju Crkve u svijetu). I fra Špirina je svijeća, kao i fra Mirkova, dogorjela, ali su se obojica svojim promišljanjima i zauzetim djelovanjima ugradili u zbilju osvješćivanja potrebe kato-

ličkog novinarstva u suvremenome hrvatskom društvu.

U istom duhu nastavlja i prilog dr. sc. Ante Mateljana, koji pita razumiju li se Crkva i mediji i kako danas posredovati radosnu vijest (28–39). Autor kritički promišlja crkveno-društveno stanje i uočava izvjesnu zakočenost u Crkvi prema medijima, za što mu se čini da nije razlog ni nepoučenost ni nesposobnost crkvenog vodstva u kvalitetnoj medijskoj komunikaciji, kao ni nedostatak dobrohotnih medijskih djelatnika koji bi dostatno razumjeli govor Crkve i s njom suosjećali, nego mu se čini da je to svojevrsno nesnalaženje crkvenih ljudi u odnosu prema sredstvima društvenog priopćavanja, neka unutarnja prigušenost i strah. U tako postavljenoj dijagnozi upitna je autentična evangelizacija, koja bi, čini se, trebala biti najprije reevangelizacija Crkve da bi onda u vjerodostojnosti Kristova navještaja radosne vijesti postala prava evangelizacija novog društva u novouspostavljenom uređenju u kojem evanđeoske vrijednosti dobivaju pravo javnosti, i to stoga što: »Kršćanska vjera nije tek hrpa podataka ni zbirka zadataka, nije ni kodeks etičkih normi, niti primjerni oblik društvene i religijske organizacije, nego je na prvom mjestu osoba i događaj Isusa Krista« (37).

Da komunikacijsko-medijsko djelovanje Crkve nije upitno, pokazuje dr. sc. Jerko Valković u svome prilogu, ističući duh Drugoga vatikanskog koncila, koji je svojim dekretom *Inter mirifica*

učinio snažan zaokret u odnosu prema sredstvima društvenog priopćavanja, ucjepljujući medije u svoje pastoralno-etičko poslanje (40–52). Otada je zadaća teologa i crkvenih djelatnika, kao i vjernika općenito, promišljati o prikladnim modelima uporabe sredstava društvenog priopćavanja u evanđeoskom poslanju, svugdje promičući dostojanstvo ljudske osobe kao djeteta Božjeg.

Mag. Božo Rustja, iako kao predstavnik za tisak Koparske biskupije prigodom 20. obljetnice HDKN-a postavlja pitanje: Ima li u suvremenome društvu mjesta za katoličke medije? (53–61). Na nj ne odgovara iz slovenske perspektive, jer smatra da su svi medijski djelatnici, pa tako i oni u katoličkim medijima, »svi na 'istoj lađi«, tako da sve ono što on doživljava kao medijski djelatnik u Sloveniji vrijedi »za cijelo srednjoeuropsko, ako ne i šire područje« (60). Svjestan je toga da su katolički mediji u pluralističkom društvu samo jedan od glasova u javnosti a da bi trebali biti autentičan glas Crkve, kojem ne bi smjela manjkati kritičnost u djelovanju, pa i onda kad je riječ o izvješćivanju o negativnim pojavama u vlastitim redovima. To su dužni ne samo javnosti općenito nego, prije svega, vjernicima Katoličke crkve, jer »nije dobro da vjernici samo iz nekato-ličkih medija saznaju za nepravilnosti u Crkvi«, kako je jednom zgodom izjavio o. Federico Lombardi, predstojnik Tiskovnog ureda Svete Stolice.

Davor Trbušić, mag. comm. u svom prilogu propituje ulogu katoličkih me-

dija u procesu informiranja o crkvenim zbivanjima, dajući izvrstan uvid u odnos Crkve prema sredstvima društvenih komunikacija od početaka njihova djelovanja pa do današnje digitalne kulture (62–72). Crkva je na tragu evanđeoskoga poslanja, koje je dobila od Isusa Krista kao »savršenoga komunikatora«, neprestano iznalazila načina da se suočava s uvijek novim izazovima tehničko-tehnološkog napretka komunikacijskih praksi. Biti i tako u korak s vremenom ne znači dovođenje u pitanje doktrinarnih stajališta, nego upućuje na umijeće Crkve da u svoje pastoralno djelovanje integrira »nov jezik« komuniciranja.

Sedmi, završni prilog u ovom zborniku posvećen je promišljanju o poruci pape Franje »Komunikacija i milosrđe: plodni susret« prigodom proslave 50. svjetskog dana sredstava društvene komunikacije (73–84). O tom plodnom susretu komunikacije i milosrđa, u kontekstu hrvatske stvarnosti sagledane u svjetlu evanđelja i kršćanske europske tradicije, govorila je dr. sc. Dubravka Petrović Štefanac na svečanoj dodjeli nagrada HDKN-a katoličkim novinarima 2016. godine. Milosrđe je vlastito ime Boga, Oca milosrđa, koje se utjelovljuje u Kristu, a po tom i u svima koji se nazivaju njegovim imenom. Evanđelje milosrđa, kako se naziva Lukino evanđelje, svjedoči o Isusovu pozivu njegovim učenicima da ne sude pa ni sami neće biti osuđeni, da opraštaju i da će im biti oprošteno, da daju i da će im se dati

(usp. Lk 6,37-38). Djelatnici u sredstvima društvenoga komuniciranja, posebice katolički novinari, u svom medijskom djelovanju uvijek moraju biti svjesni odgovornosti za napisanu i izgovorenu riječ. U tom kontekstu čini se nije nimalo slučajno što su djelatnici Informativne katoličke agencije uzeli upravo sv. Luku za svojega nebeskog zaštitnika.

Ovaj zbornik HDKN-a u promišljanjima sedmero autora hvale je vrijedan prilog poznavanju oživljavanja i razvitka katoličkog novinarstva u novijoj povijesti hrvatskog društva, posebice o odnosu Crkve i društva u složenoj situaciji osamostaljivanja Republike Hrvatske. Navještaj radosne vijesti nagoviješta slobodu djece Božje i uvodi u nju. Katolički novinari, baš kao i svi kršćani, vjerni svome Učitelju iz Nazareta, žive u ovom svijetu, ali nisu od ovoga svijeta

(usp. Iv 15,18-21). Vođeni njegovim duhom trebaju ostati na putu svjedočenja dostojanstva svakoga ljudskog stvorenja i štiti ga istinitom riječju i hrabrim djelima medijskoga komuniciranja, nasljedujući tako mnoge svijetle primjere kršćanske braće i sestara diljem kugle zemaljske. U vrijeme kada novinari na svojim novinarskim zadacima i kršćani u svojim okupljanjima na blagdanskim slavljinama postaju mete i žrtve terorističkih napada, vrijeme je da se svi vjernici i svi ljudi dobre volje zauzmu u buđenju i jačanju svijesti o izgradnji mira i prihvaćanja različitosti mišljenja i vjerskoga uvjerenja, čemu značajno pridonosi objektivno, nepristrano, pravovremeno i istinito izvješćivanje. Takvom pristupu u promišljanju novinarstva, a posebice katoličkog, pridonosi i ovaj međunarodni zbornik HDKN-a.

Katica Knezović